OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Lausunto
13.9.2021

Perustuslakivaliokunnalle

K 3/2021 vp Hallituksen vuosikertomus 2020 – Oikeusministeriön lausunto toimenpiteistä niiden eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta, jotka on hyväksytty perustuslakivaliokunnan mietinnön perusteella

Oikeusministeriö täydentää hallituksen vuosikertomuksessa 2020 esitettyä seuraavasti:

Viittomakieltä käyttävien oikeudet (HE 294/2014 vp – EV 346/2014 vp)

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen turvaamiseksi, että viittomakieltä käyttävien oikeudet toteutuvat koko maassa siten kuin heidän kielellisiä oikeuksiaan koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa on tarkoitettu.

Valtioneuvosto asetti 11.2.2021 ensimmäisen viittomakieliasioiden neuvottelukunnan toimikaudeksi, joka kestää 10.2.2025 saakka. Viittomakieliasioiden neuvottelukunta toimii oikeusministeriön yhteydessä. Neuvottelukunnan puheenjohtaja on oikeusministeriöstä ja varapuheenjohtaja Kuurojen Liitto ry:stä. Muut jäsenet ovat sosiaali- ja terveysministeriöstä, opetus- ja kulttuuriministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä, Kuurojen Liitto ry:stä, Finlandssvenska teckenspråkiga rf-yhdistyksestä sekä Suomen Kuurosokeat ry:stä. Neuvottelukunta voi kutsua pysyviä tai tilapäisiä asiantuntijoita sekä tarpeen mukaan kuulla myös muita asiantuntijoita.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	oikeusministerio@om.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Neuvottelukunnan tehtävistä säädetään viittomakieliasioiden neuvottelukunnasta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (690/2020). Neuvottelukunnan tehtävänä on edistää vuoropuhelua ja yhteistyötä viittomakieltä käyttävien ja viranomaisten välillä, edistää viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja muiden perusoikeuksien toteutumista, toimia asiantuntijaelimenä antamalla lausuntoja sekä tekemällä esityksiä ja aloitteita, seurata ja arvioida viittomakielilain sekä viittomakieltä käyttävien yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja muiden perusoikeuksien toteutumista.

Viittomakieliasioiden neuvottelukunnan järjestäytymiskokous oli huhtikuussa ja seuraava kokous järjestetään tämän syksyn aikana. Neuvottelukunnan on tarkoitus kokoontua noin kaksi tai kolme kertaa vuodessa. Valtioneuvostossa on nyt erityinen toimielin, jonka tehtävänä on muun muassa seurata ja arvioida viittomakielilain toteutumista.

Viittomakielilain arviointia koskeva selvitystyö jatkuu oikeusministeriössä. Selvitystyöhön tulee osallistumaan myös viittomakieliasioiden neuvottelukunta.

Ensimmäinen Viittomakielibarometri 2020 -tutkimusraportti julkaistiin alkuvuodesta 2021. Barometria on käytetty tausta-aineistona seuraavan hallituksen kielilainsäädännön soveltamista koskevan kertomuksen valmistelussa, joka annetaan eduskunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä. Barometria hyödynnetään myös viittomakielilain arvioinnissa sekä viittomakieliin liittyvien hallitusohjelmakirjauksien toteuttamisessa. Barometrista ilmenee, että tulkkauspalvelun järjestäminen on suurin viittomakielisten viranomaisasiointiin liittyvä haaste.

Hallitusohjelman mukaan laaditaan kielipoliittinen ohjelma, jossa otetaan huomioon muut Suomessa puhutut kielet kuin kansalliskielet, erityisesti saamen kielet, romanikieli, karjalan kieli ja viittomakielet. Oikeusministeriö asetti kielipoliittisen ohjelman valmisteluryhmän 25.2.2021, ja tavoitteena on, että kielipoliittinen ohjelma voitaisiin hyväksyä tämän vuoden aikana. Ohjelmassa tarkastellaan myös suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielen asemaa ja niitä koskevia haasteita. Ohjelman valmistelun keskeisiin lähtökohtiin kuuluvat kotoperäisten kielten elvyttäminen, niiden elinvoimaisuuden turvaaminen ja siirtyminen seuraaville sukupolville myös tulevaisuudessa.

Maria Soininen, hallitussihteeri, oikeusministeriö

Ahvenanmaan itsehallintolain muuttaminen (HE 320/2018 vp – EV 259/2018 vp – EK 26/2019 vp)

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimiin Ahvenanmaan itsehallintolain kokonaisuudistuksen toteuttamiseksi.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan: "Ahvenanmaan itsehallintoa kehitetään ja vaalitaan hyvässä yhteistyössä Ahvenanmaan kanssa. Ahvenanmaan itsehallinnon uudistaminen jatkuu."

Ahvenanmaan itsehallintolain kokonaisuudistusta on valmisteltu syksystä 2013 alkaen. Presidentti Tarja Halosen johtama parlamentaarinen komitea, jossa oli myös maakuntapäivien edustajia, antoi vuonna 2017 loppumietinnön (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 33/2017). Komiteamietinnön lausuntokierroksen jälkeen oikeusministeriö asetti oikeusneuvos Niilo Jääskisen johtaman työryhmän. Työryhmäraporttiin (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 14/2018) sisältyivät työryhmän linjausehdotukset hallituksen esityksen jatkovalmisteluksi.

Kummassakaan edellä mainitussa kokoonpanossa ei päästy yksimielisyyteen. Edellisellä vaalikaudella saavutettiin kuitenkin yksimielisyys Ahvenanmaan maakunnan taloutta koskevan sääntelyn uudistamisesta. Itsehallintolain uusi talousluku muutettuine tasoitusperusteineen on 1. tammikuuta 2021 tullut voimaan (lait 98/2020 ja 911/2020).

Itsehallintolain kokonaisuudistusta on jatkettu virkavalmisteluna kuluvalla hallituskaudella. Uusi laki korvaisi vuoden 1991 itsehallintolain ja tulisi olemaan järjestyksessä neljäs itsehallintolaki. Tavoitteena on ajantasaistaa säännöksiä ja luoda edellytykset kehittää Ahvenanmaan itsehallintoa muun muassa joustavoittamalla päätöksentekoa lainsäädäntövallan muutoksista. Pyrkimyksenä on myös selkeyttää itsehallintolain suhdetta perustuslakiin, kehittää valtion ja itsehallintoviranomaisten yhteistyötä, tarkistaa itsehallintolailla säädettyjen viranomaisten tehtävänjakoa sekä vahvistaa Ahvenanmaan asema kansainvälisten velvoitteiden neuvottelemisessa ja voimaan saattamisessa. Vuoden alusta voimaantulleet taloussäännökset sisällytettäisiin lakiehdotukseen.

Oikeusministeriön esitysluonnos uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi on ollut lausunnolla. Lausuntoaika on päättynyt 9 päivänä syyskuuta 2021. Lainsäädännön arviointineuvosto on päättänyt ottaa lausuntojen pohjalta edelleen työstetyn esitysluonnoksen katsottavakseen. Lakiehdotus on tarkoitus esitellä valtioneuvoston yleisistunnolle 27 päivänä tammikuuta 2022.

Janina Groop-Bondestam, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö